

ŠKOLSKÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM

k inkluzívnym a humanistickým princípom,

školskému podpornému tímu, podporným opatreniam a žiakom so ŠVVP

Vymedzenie cieľov, poslania a zamerania školy

Cieľ, poslanie a zameranie školy vychádza z princípov výchovy a vzdelávania podľa § 3 zákona 245/2008 Z. z. Zákon o výchove a vzdelávaní (školský zákon). V rámci týchto princípov sa naša škola hlási aj k princípom inkluzívneho vzdelávania, ktoré je uskutočňované na základe rovnosti príležitostí, rešpektovania výchovno-vzdelávacích potrieb, individuálnych osobitostí a aktívneho zapojenia všetkých žiakov do výchovy a vzdelávania. A nielen žiakov, ale aj každého človeka v školskom prostredí – t. j. rodičov i zamestnancov v spolupráci so zriaďovateľom, radou školy, centrom poradenstva a prevencie a ďalšími externými organizáciami.

Systém podpory a práce postavený na rozvoji človeka v školskom prostredí vychádza z podporných úrovní 1. – 5. stupňa definovaných v § 131 školského zákona a bližšie popísaných ministerstvom školstva najmä v podpornej úrovni 1. stupňa a 2. stupňa. To zahŕňa premenu školy na učiace sa spoločenstvo, demokratické prostredie s kritickým myslením, budovanie zdravých vzťahov či kultúry rešpektu a úcty. Úlohy zamestnancov sú síce rôzne, ale vzájomne sa dopĺňajú, prelínajú a smerujú ku komplexnému rozvoju človeka. Pedagogický zbor, ktorý pôsobí v podpornej úrovni 1. stupňa najbližšie k žiakom ako kľúčová vzťahová osoba, je v našej škole doplnený o **školský podporný tím**, ktorý intenzívne napomáha podpore vzťahov pedagogických zamestnancov a rodičov na ceste k žiakom.

Cesta k inkluzívnemu vzdelávaniu je zameraná na :

- podporu každého žiaka, učiteľa a rodiča v tom, čo potrebuje k svojmu rastu,
- poskytovanie komplexnej podpory na škole prostredníctvom **školského podporného tímu** – najmä ako prevencia a včasné vyhľadávanie a riešenie problémov,
- budovanie vzťahového trojuholníka dieťa, rodič a učiteľ,
- zameranie viac na formatívne hodnotenie a reflexiu.

Naša škola je otvorená pre vzdelávanie všetkých žiakov v rozsahu a kvalite zodpovedajúcej individuálnym potrebám žiaka, triedy a školy. Pri práci využívame inkluzívny prístup, aby každé dieťa bolo vnímané ako jedinečné a necítilo sa odmietané. Chceme tak zabezpečiť ústavný rovný prístup k vzdelávaniu pre všetkých žiakov, primeraný rozvoj ich schopností, dosiahnutie primeraného stupňa vzdelania a ich primeraného začlenenia do spoločnosti.

Školský podporný tím

Na škole pracuje **školský podporný tím** (ďalej len „ŠPT“) zložený zo školského špeciálneho pedagóga, školského psychológa, kariérového poradcu a pedagogických asistentov. Činnosť tohto tímu sa riadi § 131 školského zákona a § 21n. a § 84a) zákona 138/2019 o pedagogických a odborných zamestnancoch, procesnými, výkonovými a obsahovými **štandardami** popísanými úrovňami podpory, predovšetkým však podporné úrovne **1. a 2. stupňa**, ale aj metodickými usmerneniami VÚDPaPu (napr. **ŠPT, 2022**). Tento tím veľmi úzko spolupracuje a je metodicky usmerňovaný centrom poradenstva a prevencie (ďalej len „CPP“). V škole tím úzko spolupracuje s triednymi učiteľmi, predmetovými učiteľmi, vedením školy, vychovávateľmi, rodičmi a žiakmi.

Členovia tímu majú príslušnú kvalifikáciu a špecializované vzdelávania určené na výkon svojich funkcií a poskytujú žiakom, rodičom a učiteľom rozličné podporné služby, riadia sa platnou legislatívou, pracovnou náplňou, školským vzdelávacím programom a metodickým usmerňovaním centra poradenstva a prevencie v našom okrese. Pôsobenie týchto zamestnancov je plne v súlade s cieľmi výchovy a vzdelávania, so školským zákonom a najlepším záujmom dieťaťa. A hoci samotná činnosť tímu nepodlieha špeciálnemu súhlasu rodičov tak ako je to napríklad v rezorte zdravotníctva, predsa jeho činnosť je podporná, partnerská a otvorená s vysokým štandardom etiky a transparentnosti a informačnou povinnosťou vo vzťahu k rodičom. Držíme sa zásady, že rodič je partner školy a je nielen informovaný, ale aj priamo zapojený do podpory dieťaťa.

Hlavnými oblasťami podpory sú prevencia, výchovné a kariérové poradenstvo, rozvoj inkluzívneho vzdelávania, orientačná diagnostika, intervencia a krízová intervencia, reedukácia a metodická podpora a poradenstvo pedagogickým zamestnancom, rodičom alebo žiakom. To môže zahŕňať preventívne programy a aktivity v triedach zamerané na zlepšenie klímy, mediáciu po konflikte alebo ťaživej situácii, podpora učiteľa počas vyučovania, depistáže pri zápisoch alebo v prvých ročníkoch, sociometrie, besedy, diskusie a vzdelávanie pre rodičov a zamestnancov, účasť na rodičovských združeniach a ďalšie. Práca a činnosť týchto zamestnancov je riadnou súčasťou výchovno-vzdelávacej činnosti a napĺňania cieľov výchovy a vzdelávania.

Škola na podporu výchovno-vzdelávacích potrieb žiakov poskytuje podporu všetkým žiakom a to tak, že zabezpečuje podmienky, organizáciu a realizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu spôsobom, ktorý primerane zodpovedá potrebám telesného, psychického a sociálneho vývinu žiakov v úzkej spolupráci so ŠPT:

- a) poskytuje všetkým žiakom podporu na podpornej úrovni 1. stupňa, ako sú preventívne programy, ranné kruhy, pravidelné elektronické aj osobné konzultácie rodičov s učiteľmi, kariérové poradenstvo,
- b) zostavuje školský poriadok zameraný na spravodlivejšie a ľudskejšie formované pravidlá školského života v súčinnosti so žiakmi a radou školy,
- c) pravidelne sleduje a realizuje skrining dochádzky, prospechu a správania žiakov cez prístup ŠPT do internetovej žiackej knižky a triednej knihy, prinášanie systémových návrhov pre zlepšenie, špecifické sledovanie rizikových faktorov ako je adaptácia žiakov prvého ročníka ZŠ, prechod na druhý stupeň ZŠ, prestup alebo odchod žiaka, obdobie dospievania,
- d) umožňuje všetkým žiakom prístup k ŠPT a jeho službám, keď to v priebehu celej školskej dochádzky žiak alebo rodič potrebuje pre individuálnu podporu v kríze, životných ťažkostiach alebo na vlastný rozvoj svojho potenciálu,
- e) umožňuje prácu v škole a triedach aj zamestnancom CPP pri preventívnej činnosti, krízovej intervencii, skriningu i spolupráci na podpore detí a rodičov v úzkej súčinnosti so ŠPT,
- f) informuje rodičov, žiakov a zamestnancov cez webovú stránku školy, nástenky, internetovú žiacku knižku o ďalšej podpornej činnosti.

Škola zároveň poskytuje špecifickú podporu aj žiakom, ktorí podľa § 2 i) majú **špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby**. Tá sa realizuje:

- v podmienkach všeobecnej podpory s využitím všeobecných podporných mechanizmov školského vzdelávacieho programu, keď učitelia vytvárajú v triedach takú atmosféru spolupráce, slobody a zodpovednosti, podpory a diferencovaného

prístupu v hodnotení a metódach, že žiak dokáže účinne napredovať bez ďalších úprav,

- v rámci vzdelávania podľa **Individuálneho vzdelávacieho programu** škola vytvára podmienky na vzdelávanie prostredníctvom IVP,
- poskytnutím podporných opatrení, podporným opatrením je opatrenie poskytované školou potrebné na to, aby sa dieťa alebo žiak mohli plnohodnotne zapájať do výchovy a vzdelávania a rozvíjať svoje vedomosti, zručnosti a schopnosti.
- školského zákona, pričom sa realizuje úpravou podmienok, obsahov, foriem, metód a prístupov vo výchove a vzdelávaní, uplatnenie ktorých je nevyhnutné na rozvoj schopností alebo osobnosti žiaka, aby dosiahol primeraný stupeň vzdelania a začlenenie do spoločnosti.
- spolupracuje s ďalšími subjektami a siet'uje sa napr. s CPP, políciou, sociálnou kuratelou, lekármi a ďalšími organizáciami pre komplexnejšiu podporu všetkých detí.

Individuálny vzdelávací program dopĺňa a upravuje tento školský vzdelávací program a zahŕňa:

- a) vyšetrenie v centre poradenstva a prevencie (zväčša na odporúčanie ŠPT a triedneho učiteľa) a stanovenie ŠVVP a následných odporúčaní úprav,
- b) vypracovanie formálneho dokumentu v súčinnosti s triednym učiteľom a súhlasom rodiča,
- c) úzku spoluprácu a spoločné konziliárne stretnutia podľa potreby rodiča, žiaka, učiteľa, prípadne asistenta, ak pôsobí v triede a člena ŠPT v prepojení na odporúčania centra poradenstva a prevencie,
- d) žiak má možnosť využiť aj dodatočnú psychologickú, sociálno-pedagogickú i špeciálno-pedagogickú starostlivosť v priestoroch školy v pravidelných intervaloch alebo podľa dohody individuálne alebo skupinovo,
- e) zabezpečenie alebo odporúčanie špeciálnych pomôcok, učebných textov a i. počas vyučovania,
- f) úpravy rozvrhu, čiastočné a dočasné oslobodenie od dochádzania do školy, úprava a zmena systému hodnotenia alebo nehodnotenie v predmetoch.

Podporné opatrenia a starostlivosť o žiakov so ŠVVP

Škola dlhodobo poskytuje vzdelávanie aj žiakom so ŠVVP v bežnej triede (mentálne postihnutie, vývinové poruchy) s podľa organizačných možností s pomocou pedagogických asistentov. Týmto žiakom sa podľa potreby venuje školská psychologička, špeciálna pedagogička a výchovná poradkyňa.

Podporná úroveň 1. stupňa

Triedny učiteľ/učiteľ

Triedny učiteľ/učiteľ je kľúčovým pilierom 1. stupňa podpornej úrovne. Počas výchovno-vzdelávacej činnosti primárne zodpovedá za koordináciu činnosti na podporu budovania pozitívnej klímy triedy, riešenie detských/žiackych konfliktov, vytváranie zdravých vzťahov, identifikáciu potrieb, prekážok a rizík, tiež hľadanie zdrojov na/a ich skoré riešenie. Tieto činnosti realizuje v spolupráci s pedagogickým asistentom, vychovávateľom, ostatnými PZ, ktorí pôsobia v triede a ZZ detí.

PZ vykonáva činnosti podpornej úrovne 1. stupňa, ktoré zahŕňajú pedagogickú diagnostiku, pedagogickú intervenciu, výchovné poradenstvo, kariérové poradenstvo, rozvoj inkluzívneho vzdelávania a prevenciu. Každý PZ informuje o realizovaných činnostiach triedneho učiteľa a ten v prípade potreby modifikuje nastavenú podporu.

Podpora zohľadňuje potreby a prekážky dieťaťa/žiaka a realizuje sa **formou jednoduchých úprav metód a foriem vzdelávania v školskej i domácej príprave**. Podpora sa poskytuje každému dieťaťu/žiakovi, ktoré/ktorý si to na základe pedagogickej diagnostiky bude vyžadovať. **Učiteľ zodpovedá za úpravu metód, foriem a obsahu vzdelávania**. V prípade, že dieťa/žiak dostáva súčasne podporu na 2., 3., 4. alebo 5. stupni, učiteľ prispôsobuje metódy, formy a obsah vzdelávania v spolupráci a na základe metodického usmerňovania týchto stupňov podporných úrovní (proces metodického usmerňovania sa v týchto prípadoch špecifikuje v charakteristikách podpornej úrovne každého stupňa samostatne).

Na podpornej úrovni 1. stupňa sa pedagogická diagnostika zameriava na tieto zložky: obsahovú, t. j. zisťovanie dosiahnutej úrovne vedomostí, zručností a návykov, procesúalnu, t. j. proces výchovy a vzdelávania a jeho vplyv na dieťa/žiaka. Pri posudzovaní potrieb dieťaťa/žiaka môže učiteľ v spolupráci s triednym učiteľom realizovať pedagogickú diagnostiku úrovne psychických funkcií, ktoré podmieňujú osvojovanie vedomostí a zručností. Tieto údaje dopĺňa anamnestickými údajmi o dieťati/žiakovi, údajmi o rodine. Na základe analýzy a syntézy získaných poznatkov sú vyvodzované závery, ktoré sú východiskom na plánovanie ďalších krokov. Učiteľ sleduje nielen výsledok, ale tiež samotný proces. Posudzuje predovšetkým pozitívne momenty vo vývine dieťaťa/žiaka, ktoré sa stávajú východiskom jeho ďalšieho pôsobenia, zaznamenáva aj negatívne momenty.

Pri výbere metód, foriem a princípov prirodzene rešpektujeme tieto faktory: napr. tolerancia osobného pracovného tempa, využívanie vyššieho množstva názoru, multisenzorické vyučovanie, primerané zvyrazňovanie informácií, využívanie IKT, rešpektovanie motorickej úrovne žiakov.

Pedagogický asistent

Pedagogický asistent podľa požiadaviek učiteľa, a v spolupráci s odbornými zamestnancami vytvára rovnosť príležitostí vo výchove a vzdelávaní, pomáha dieťaťu/žiakovi alebo skupine detí/žakov pri prekonávaní architektonických, informačných, jazykových, zdravotných, sociálnych alebo kultúrnych bariér. Pedagogický asistent v spolupráci s učiteľom, a OZ školy sa podieľa na prezenčnej i dištančnej výchovno-vzdelávacej činnosti, tiež na zlepšovaní klímy v triede, tvorí s učiteľom vyučovacie stratégie a v spolupráci s ním tvorí edukačné materiály. Počas výchovno-vzdelávacej činnosti je podporou pre všetky deti/žakov, ktorí to v danom momente vyžadujú. Pomáha porozumieť a individualizovať ciele a spolupracovať pri diferencovaní úloh a edukačného materiálu s ohľadom na potreby každého jedného dieťaťa/žiaka v triede. Pomáha deťom/žiakom pri plnení zadaných úloh. Môže vytvárať priestor pre učiteľa na vysvetlenie a objasnenie zadaní jednotlivým deťom/žiakom. Podľa inštrukcií či zadaní učiteľa sa podieľa na výchovno-vzdelávacej činnosti ostatných detí/žakov.

Prechod do podpornej úrovne 2.stupňa spolupráca s ŠPT.

Po uskutočnení všetkých opatrení triednym učiteľom a vyhodnotením ich účinnosti prechádza sa na podpornú úroveň 2., podpora ŠPT.

Odborné činnosti na podpornej úrovni 2. stupňa sú prepojené na podpornú úroveň 1. stupňa, a to v prípade, ak podpora na úrovni 1. stupňa nie je dostačujúca a napriek vhodnej úprave metód, foriem a obsahu vzdelávania nenastane u dieťaťa/žiaka očakávaný progres. V takom prípade

triedny učiteľ navrhne, aby sa danému dieťaťu/žiakovi poskytovala podpora na podpornej úrovni 2. stupňa. Pritom sa dieťaťu/žiakovi naďalej poskytuje podpora na úrovni 1. stupňa.

ODPORÚČANIA PRE PEDAGÓGOV PRI PRÁCI SO VŠETKÝMI ŽIAKMI ZŠ

VŠEOBECNÉ

- Na začiatku hodiny stanoviť program a na konci ho zrekapitulovať, pravidelne robiť prehľad prebratého učiva alebo činnosti, opakovať a upevňovať vedomosti a zručnosti.
- Pre ľahšie pochopenie vysvetľovaného učiva sa odporúča používať názorné ukážky konkrétnych predmetov.
- Jasne komunikovať požiadavky na správanie a prácu žiaka.
- Rozvíjať základné myšlienkové operácie prostredníctvom rozvoja schopnosti počúvať, rozumieť hovorenému a formulovať vlastné výpovede.
- Spolupráca so zákonnými zástupcami a oboznámiť ich s konkrétnymi problémami žiaka.
- Rešpektovať individuálne psychomotorické tempo žiaka, predĺžiť časovú dotáciu, poskytnúť mu dostatočný čas na vypracovanie úloh
- Vytýčiť žiakovi iba reálne ciele. Výkony žiaka hodnotiť vzhľadom k jeho možnostiam, porovnávať jeho predchádzajúce výkony - súťaženie so sebou samým.
- Využívať zásadu „často, ale v menšom rozsahu“, žiak hodnotiť priebežne, vopred ho informovať, kedy bude skúšané.
- Neodporúča sa písať písomky ako bleskovky alebo päťminútovky.
- Pomôcť žiakovi prekonať prípadný neúspech, aby sa u neho neprehlboval pocit menejcennosti v porovnaní so spolužiakmi, poverovať ho úlohami, v ktorých by mohol byť úspešný. Nikdy nezosmiešňovať žiaka za jeho slabší alebo neúspešný výkon.
- Pozitívne motivovať, podporovať vo vykonávanej činnosti, využívať pochvalu, ocenenie a povzbudenie.
- Dať žiakovi príležitosť ukázať svoje silné stránky a priebežne ho oceňovať za drobné úspechy. Je veľmi dôležité, aby pedagóg žiaka nestrápnal, neponižoval a nezosmiešňoval. Pre žiaka je primárne dôležité zachovať si sebaúctu.
- Budovať v triede rešpektujúcu a bezpečnú atmosféru.
- Pomôcť žiakom zaradiť sa do skupinových aktivít.

Ak bol žiak hodnotený nedostatočný, môže byť preskúšaný znova v prípade, ak bol jeho slabý výsledok zapríčinený jeho aktuálnym zdravotným alebo psychickým stavom.

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

- Po napísaní diktátu dať možnosť žiakovi opraviť svoje chyby. Autokorektúra je jedna z veľmi dôležitých úloh práce a výborný prostriedok k náprave ťažkostí. Ak je žiak schopný nájsť si chyby, je to veľký pokrok.
- Text, ktorý žiak číta, kontrolovať.
- Používanie gramatických súhrnov pri osvojovaní si učiva.

MATEMATIKA

- Pri hodnotení striedavo využívať ústne i písomné odpovede.
- Opakovane žiaka motivovať a povzbudzovať k výkonu, čím získa sebaistotu.
- Zadávať predtlačené kontrolné práce.
- Žiakovi umožniť dostatočný priestor na kontrolu práce.
- Rozlišovať chyby vzniknuté z nezvládnutého učiva a chyby vznikajúce chybným odpisom, zámenou poradia číslíc, písmen, chybným zápisom číslíc pod seba
- Pracovné postupy rozplánovať na jednotlivé menšie kroky.
- Pred skúšaním dať žiakovi podobné úlohy a príklady na domácu prípravu.
- Tolerovať používanie názoru na prstoch.
- Od siedmeho ročníka umožniť používanie kalkulačky, pri úlohách, kde nie je cieľom precvičovanie numerických príkladov.
- Používanie násobkovej tabuľky do 5. ročníka.
- Štvorčekový papier pre podpisovanie príkladov.

CUDZÍ JAZYK

- Výuku smerovať na verbálne osvojovanie si cudzieho jazyka, osvojenie si praktických vetných celkov – dorozumievanie sa v cudzine, (žiak si postupne zhotovuje slovník zaužívaných výrazov, pádových väzieb sloviess s predložkami, väzieb podstatných mien so slovesami, vetné konštrukcie, zaužívané frázy,...).
- Nie je vhodné vysvetľovať viac gramatických javov, pravidiel naraz – napr. jedno modálne sloveso, precvičiť a dotréňovať vo väzbách a postupne ďalšie.
- Farebne zobrazovať kmeň slova, gramatické kategórie, slovné druhy... Zápis textu do riadkov, alebo prehľadných celkov s jednoduchou orientáciou na ploche.
- Nové slová si osvojovať vo väzbách, spájať obrázky so slovami, vyhľadávať slovné spojenia k situačným obrázkom, nové prvky napr. gramatického učiva hneď spájať s komunikáciou.
- Vyskúšať efektívnosť „sluchovej cesty“ pri vyučovaní.
- Zamerať sa na osvojovanie najdôležitejšej slovnej zásoby a slovných spojení, viet a fráz (možné je používať magnetofón, diktafón, prípadne žiak opakuje po učiteľovi).
- Používať čo najviac názornosti.
- Naučených slovíčok písomnou formou zväziť, chyby v zápise tolerovať, ak sú foneticky správne zapísané.
- Nežiadať od žiaka presné osvojenie a používanie všetkých gramatických pravidiel.
- Zamerať sa na schopnosť žiaka porozumieť jazyku a dohovoriť sa v bežných situáciách, učiť žiaka bežným nadpisom, krátkym pokynom (napr. stanica, obchod,...).
- Pri výučbe využívať jednoduché básničky, pesničky, porekadlá, hádanky, vtipy...
- Zamerať sa na správnu výslovnosť.;
- Používať dopĺňovanie vhodných slov do viet (ústnou formou).
- Tréňovať reakcie na pokyny v cudzom jazyku bez prekladu do slovenského jazyka.
- Využívať audio nahrávky k tréningu správnej výslovnosti.
- Zhotoviť slovník zaužívaných výrazov, pádových väzieb sloviess s predložkami, väzieb podstatných mien so slovesami...(zhotovenie realizuje žiak s priebežným usmerňovaním vyučujúceho).

- Vždy sa presvedčiť, či žiak porozumel zadaniu.
- Používať gramatické prehľady nepravidelné slovesá počas vyučovania.
- Odložiť skúšanie z dôvodu dlhodobej absencie.

OSTATNÉ PREDMETY

- Alternatívne formy zisťovania vedomostí sú vhodné tiež v rámci ostatných predmetov;
- Kľúčové previerky písať s predĺženým časom (cca o 20 %).
- Tolerovať pracovné, psychomotorické tempo, tempo písania, čítania, počítania.
- V náukových predmetoch zvýrazniť podstatné, naučiť pracovať s pojmovými mapami so zápisom pojmov, vzťahov a súvislostí, ktoré môže žiak v zjednodušenej forme.
- Multisenzoriálny prístup vo výuke – používať pri výklade, pri osvojovaní si nového učiva čo najviac zmyslov (počúvaj-pozerať-hovor-napíš-ukáž).
- Skontrolovať porozumenie zadania, dovoliť žiakovi otázky aj v priebehu práce, písomky, priebežne usmerniť v prípade potreby v samostatnej práci.
- Kontrolovať postup práce, nielen výsledok.
- Žiak by mal byť dopredu informovaný o písaní previerky, o obsahu a rozsahu písomnej práce.
- Ústretový, nápomocný prístup pri odpovediach, klásť pomocné otázky, nestresovať, nedávať priestor pre výsmech spolužiakov, poskytnúť možnosť odpovede mimo triedy.
- Častú motiváciu, povzbudenie a poskytnutie spätnej väzby.
- Rozdelenie pokynov na menšie časti.
- Vo všetkých predmetoch tolerovať zníženu kvalitu písomného prejavu (do hodnotenia nezahrňovať chyby vznikajúce chybným odpisom, nedostatočnou úpravou, tolerovať zápis tlačnými písmenami...) uprednostniť kvalitu pred kvantitou.
- Ponechať žiakovi viac času, tolerovať pomalšie pracovné tempo.
- Preferovať ústny prejav, nenaliehať na pohotovú odpoveď, nápomocný prístup.
- Ponechať dostatok času na spracovanie a kontrolu písomných prác.
- Pomôcť žiakovi s porozumením textu a zadania.
- Tolerovať horšiu grafickú úpravu písomného prejavu.
- Častejšie využívať názorné pomôcky.
- Záujem žiaka o dané učivo vyvolávať tiež používaním rôznych vizuálnych pomôcok, farieb (fixky, kriedy,...), do výučby začleňovať názorné a praktické ukážky.

ŠPECIÁLNO-PEDAGOGICKÉ ODPORÚČANIA PRE PEDAGÓGOV PRI PRÁCI SO ŽIAKMI SO ŠVVP

SLOVENSKÝ JAZYK

- Uprednostňovať preverovanie vedomostí ústnou formou pred písomnou skúškou.
- Vhodná je tiež forma doplňovačiek, testov s voľbou správnych odpovedí.
- Pri písomnom prejave je potrebné, aby si žiak diktoval čo píše a naučil sa po sebe kontrolovať si text.
- Pri písaní je lepšie písať znamienka ihneď, aj keď sa poruší zásada plynulého písania.

- Pri prepise a odpise kombinovať prepis s dopĺňovačkami, umožniť tiché „diktovanie si“, množstvo prepisovaného textu redukovať, rešpektovať pomalšie tempo, častejšie žiaka kontrolovať.
- Stimulovať jemnú motoriku a motoriku rúk uvoľňovacími cvičeniami, dbať o správne držanie písacej potreby a sedenie.
- Pri písaní poznámok dovoliť žiakovi písať si len hlavné body, rešpektovať osobné pracovné tempo žiaka.
- Nedávať prepisovať zošity kvôli úprave.
- Štylistickú, gramatickú a grafickú stránku písomného prejavu odporúčame hodnotiť s prihliadnutím na ŠVPU, ktorá priamo ovplyvňuje kvalitu písomnej práce žiaka. (Vhodné je slovné hodnotenie, hodnotenie počtom chýb, známku je vhodné hodnotiť, keď sa práca „podarí“).
- Na hodinách slohu hodnotiť obsahovú stránku, nie gramatickú.
- Slohové cvičenia v písomnej forme sú nevhodné, vhodná je forma ústneho prejavu s výberom tém rozvíjajúcich fantáziu žiaka. Vhodné je tiež dopĺňanie nedokončených viet alebo dokončenie príbehu, konverzácie.
- Pri písaní diktátu voliť pomalšie tempo diktovania.
- Chyby v diktátoch neopravovať klasickým spôsobom, ale prepísať správne slovo, chyby neopravovať červeným, ale zeleným perom, slová správne napísané výrazne podčiarknuť, urobiť spoločný rozbor.
- Možnosť dopĺňovacích cvičení namiesto diktátov na overenie znalosti pravopisných pravidiel.
- Diktáty nehodnotiť známku nižšou ako 3, vyčísliť počet chýb.
- Diktát dovoliť žiakovi napísať ako domácu úlohu pred diktovaním na vyučovacej hodine, aj inou formou zoznámiť sa najprv s diktovaným textom.
- Po napísaní diktátu dať možnosť žiakovi opraviť svoje chyby. Autokorektúra je jedna z veľmi dôležitých úloh práce so začlenenými žiakmi a výborný prostriedok k náprave ťažkostí. Ak je žiak schopný nájsť si chyby, je to veľký pokrok.
- Hodnotiť vypracované úlohy, tie ktoré nestihne, nehodnotiť ako nesprávne.
- Pri písaní rozdeliť dlhší celok na dve časti alebo viac častí.
- Rešpektovať tempo písania.
- Umožniť žiakovi používať pomôcku, na ktorej má vzor písanej podoby jednotlivých písmen.
- Častejšie zadávať úlohy na prepis – ako predpoklad k zlepšeniu rýchlosti písania a osvojenia gramatiky.
- Viesť žiaka k správnej technike čítania, v prípade potreby tolerovať aj slabikovanie. V individuálnom kontakte viesť žiaka k plynulému slabikovanému hlasnému čítaniu, napr. párovým čítaním, zadávať kratšie úseky. Neznámy test neklasifikovať.
- Zamerať sa na nácvik čítania s porozumením, pochopenie prečítaného textu overovať kladením otázok. Podľa potreby umožniť používať záložku, resp. čítacie okienko, odbúravať dvojité čítanie.
- Nestresovať, nezameriavať sa len na rýchlosť čítania, ale aj na kvalitu - t. z. kvalitu reprodukcie.
- Zadávať kratšie texty k čítaniu.
- Trénovať orientáciu v texte – napr. vyhľadávanie konkrétnych slov, viet v neznámom alebo málo známom texte.
- Nevyvolávať na hlasné a dlhé čítanie pred triedou

- Viest' k používaniu správnej techniky čítania.
- K domácej príprave dať čítať primerane dlhý text.
- Pred samotným čítaním vybrať z textu ťažké slová a precvičiť ich čítanie.
- Text, ktorý žiak číta, kontrolovať.
- Pred čítaním súvislého textu zaradiť rozcvičku čítanie písmen, slabík, slov.
- Viest' žiaka k tomu, aby si chyby v čítaní sám objavil a opravil.
- Pri povinnom čítaní zadávať len primerané časti diel, nezadávať príliš krátky časový limit na prečítanie.

MATEMATIKA

- Pri hodnotení striedavo využívať ústne i písomné odpovede.
- Opakovane žiaka motivovať a povzbudzovať k výkonu, čím získa sebaistotu.
- Vytvárať si na kartičkách vzory na riešenie jednotlivých algoritmov, na ktorých bude mať rozkrokované jednotlivé matematické postupy a naučiť žiaka pracovať s nimi.
- Tolerovať pomalšie tempo.
- Tolerovať pri písomnom nácviku matematických operácií chyby z nesprávneho podpísania čísel.
- Zadávať predtlačené kontrolné práce.
- Žiakovi umožniť dostatočný priestor na kontrolu práce.
- Pri kontrole spolupracovať so žiakom a viesť ho k zvládnutiu tejto činnosti.
- Slovné úlohy – nacvičiť istý typ (spolu, o viac, o menej, krát viac,...) nemeniť formuláciu zadania, zvýrazniť kľúčové slovo, čo máme vypočítať.
- Pri slovných úlohách v prípade potreby nesprávny krok žiakovi hneď opraviť.
- Rozlišovať chyby vzniknuté z nezvládnutého učiva a chyby vznikajúce chybným odpisom, zámenou poradia číslíc, písmen, chybným zápisom číslíc pod seba.
- Pracovné postupy rozplánovať na jednotlivé menšie kroky.
- Pri previerkach prispôbiť počet a náročnosť príkladov schopnostiam žiaka.
- V numerických úlohách naučiť jeden spôsob vypočítania (neponúkať rôzne možnosti vypočítania toho istého príkladu), dovoliť používanie kalkulačky, tabuľku násobilky, premeny jednotiek... (ideálne, ak si žiak vyrobí svoj vlastný vzorcovník z matematiky, ale i z jazykov).
- Pred skúšaním dať žiakovi podobné úlohy a príklady na domácu prípravu; tolerovať používanie názoru na prstoch.

CUDZÍ JAZYK

- V cudzom jazyku u žiakov tolerovať nedostatočné rozlišovanie slov, s deficitmi v zrkovom vnímaní – nesprávny zápis slov, neschopnosť identifikovať slová v niekoľkoriadkových textoch. Dovoľiť prepisy slov „píš ako počuješ“;
- Výuku smerovať na verbálne osvojovanie si cudzieho jazyka, osvojenie si praktických vetných celkov – dorozumievanie sa v cudzine, (žiak si postupne zhotovuje slovník zaužívaných výrazov, pádových väzieb sloviess s predložkami, väzieb podstatných mien so slovesami, vetné konštrukcie, zaužívané frázy,...);
- Nie je vhodné vysvetľovať viac gramatických javov, pravidiel naraz – napr. jedno modálne sloveso, precvičiť a dotrénovať vo väzbách a postupne ďalšie;

- Farebne zobrazovať kmeň slova, gramatické kategórie, slovné druhy...Zápis textu do riadkov, alebo prehľadných celkov s jednoduchou orientáciou na ploche;
- Nepostupovať k vyššej úrovni, pokiaľ nebola zvládnutá predchádzajúca;
- Nové slová si osvojovať vo väzbách, spájať obrázky so slovami, vyhľadávať slovné spojenia k situačným obrázkom, nové prvky napr. gramatického učiva hneď spájať s komunikáciou;
- Vyskúšať efektívnosť „sluchovej cesty“ pri vyučovaní;
- Zamerať sa na osvojovanie najdôležitejšej slovnej zásoby a slovných spojení, viet a fráz (možné je používať magnetofón, diktafón, prípadne žiak opakuje po učiteľovi);
- Písomnú formu výučby ponechať ako vedľajšiu;
- Používať čo najviac názornosti;
- Skúšanie naučených slovíčok písomnou formou zväžiť, chyby v zápise tolerovať, ak sú foneticky správne zapísané;
- Chyby opravovať zeleným perom, vhodné je využitie PC k samostatnej práci, taktiež na domácu prípravu;
- Nežiadať od žiaka doslovné preklady a skladanie viet z izolovane osvojených slovíčok
- Nežiadať od žiaka presné osvojenie a používanie všetkých gramatických pravidiel;
- Zamerať sa na schopnosť žiaka porozumieť jazyku a dohovoriť sa v bežných situáciách, učiť žiaka bežným nadpisom, krátkym pokynom (napr. stanica, obchod,...);
- Pri výučbe využívať jednoduché básničky, pesničky, porekadlá, hádanky, vtipy...;
- Zamerať sa na správnu výslovnosť;
- Používať dopĺňovanie vhodných slov do viet (ústnou formou);
- Nedávať čítať dlhé a náročné texty;
- Odpovedať na základe otázok – pri reprodukcii súvislého textu využívať podporné otázky, resp. vypracovať pre žiaka štruktúrovanú osnovu;
- Nepísať do stĺpcov, ale do riadkov, na čítanie taktiež používať text písaný do riadkov;
- Nepoužívať v učebniciach tzv. „bublíny“;
- Trénovať reakcie na pokyny v cudzom jazyku bez prekladu do slovenského jazyka;
- Čítať slová ako celky – tzv. globálnou metódou;
- Využívať audio nahrávky k tréningu správnej výslovnosti;
- Zhotoviť slovník zaužívaných výrazov, pádových väzieb sloviess s predložkami, väzieb podstatných mien so slovesami...(zhotovenie realizuje žiak s priebežným usmerňovaním vyučujúceho);
- Podľa možnosti uprednostniť učebnice a pracovné zošity s výkladom v slovenčine;
- Vždy sa presvedčiť, či žiak porozumel zadaniu;

OSTATNÉ PREDMETY

- Alternatívne formy zisťovania vedomostí sú vhodné tiež v rámci ostatných predmetov;
- Kľúčové previerky písať s predĺženým časom (cca o 20 %) a redukciou úloh.;
- Tolerovať pracovné, psychomotorické tempo, tempo písania, čítania, počítania.
- V náukových predmetoch zvýrazniť podstatné, naučiť pracovať s pojmovými mapami so zápisom pojmov, vzťahov a súvislostí, ktoré môže žiak v zjednodušenej forme používať aj pri vlastnej odpovedi (heslovitý záznam, možnosť dokresľovania...)
- Multisenzoriálny prístup vo výuke – používať pri výklade, pri osvojovaní si nového učiva čo najviac zmyslov (počúvaj-pozeraj-hovor-napíš-ukáž).

- Nezadávať písomné práce úlohy s obmedzeným časom, bleskovky, päťminútovky, alebo ich výsledky nehodnotiť.
- Skontrolovať porozumenie zadania, dovoliť žiakovi otázky aj v priebehu práce, písomky, priebežne usmerniť v prípade potreby v samostatnej práci.
- Zadanie rozdeliť na kratšie úseky, kontrolovať postup práce, nielen výsledok.
- Žiak by mal byť dopredu informovaný o písaní previerky, o obsahu a rozsahu písomnej práce;
- Cvičenia krátke, každodenné, postupne zvyšovať nároky po zvládnutí predchádzajúcich cvičení;
- Ústretový, nápomocný prístup pri odpovediach, klást' pomocné otázky, nestresovať, nedávať priestor pre výsmech spolužiakov, poskytnúť možnosť odpovede mimo triedy;
- V jeden deň písať písomnú prácu len z jedného predmetu;
- Hodnotiť vypracované úlohy, tie ktoré nestihne, nehodnotiť ako nesprávne.
- Častú motiváciu, povzbudenie a poskytnutie spätnej väzby;
- Systematický individuálny prístup, aby žiak postupne prebral učivo;
- Rozdelenie pokynov na menšie časti a podľa potreby každú z nich žiakovi zvlášť opakovať;
- Pri písomnom overovaní vedomostí voliť skôr práce menšieho rozsahu, testové formy, stručné odpovede. Časovo limitované práce sú menej vhodné, hodnotiť po verbálnom doskúšaní žiaka;
- Vo všetkých predmetoch tolerovať zníženu kvalitu písomného prejavu (do hodnotenia nezahrňovať chyby vznikajúce chybným odpisom, nedostatočnou úpravou, tolerovať zápis tlačnými písmenami...) uprednostniť kvalitu pred kvantitou.
- Ponechať žiakovi viac času, tolerovať pomalšie pracovné tempo;
- Preferovať ústny prejav, nenaliehať na pohotovú odpoveď, nápomocný prístup;
- Ponechať dostatok času na spracovanie a kontrolu písomných prác;
- Pomôcť žiakovi s porozumením textu;
- Tolerovať horšiu grafickú úpravu písomného prejavu;
- Častejšie využívať názor;
- Priebežne overovať správne pochopenie zadania;
- Pri odpovediach, kde je potrebné vedieť poučky naspamäť, voliť možnosť dopĺňovania textu poučky alebo formou testov s výberom možných odpovedí;
- Záujem žiaka o dané učivo vyvolávať tiež používaním rôznych vizuálnych pomôcok, farieb (fixky, kriedy,...), do výučby začleňovať názorné a praktické ukážky.
- U žiakov s ťažšou formou VPU tolerovať kopírovanie poznámok spolužiaka, zvukový záznam výkladu a pod.

PORUCHA AKTIVITY A POZORNOSTI

- Zostaviť jasný rozvrh činností a napísať pre každého zrozumiteľne krátke pravidlo správania sa v škole alebo mimo nej.
- Každú mimoškolskú aktivitu je dobré vopred oznámiť a prediskutovať so žiakmi (hyperaktívny žiak sa musí na to pripraviť a zamerať). Každá zmena sa musí oznámiť pokojne.
- Používať priame, krátke a výstižné vety (aj príkazy a inštrukcie musia byť jasné a jednoduché). Dôležité pokyny posilniť pomocou vizuálneho alebo telesného kontaktu.

- Pri rušivom a neprimeranom správaní žiaka by mal učiteľ zostať pokojný a nezvyšovať hlas. Lepšie je počkať, až sa žiak upokojí, a potom problém predebatovať. Pri nevhodnom reagovaní navrhnúť alternatívy- poradiť mu, ako by mohlo reagovať inak.
- Nezapisovať žiakovi poznámky typu.....Žiak vyrušoval na hodine, zabudol si pomôcky, zabával sa, vrtel sa.....všetky dané ukazovatele vyplývajú z jeho diagnózy.
- Pri silnom nepokoji na vyučovaní je možné zaradiť uvoľňovacie sekvencie pomocou hier zameraných na telo.
- Nie sú vhodné bleskovky a päťminútovky.
- Organizovať prácu žiakov v menších skupinách.
- Dôležité úlohy nenechávať na posledné vyučovacie hodiny. Dôležitý výklad učiva podať v prvých 20 minútach.
- Nechať radšej žiak urobiť jednu časť práce správne, než celú s chybami. Zadávať kratšie úlohy postupne, radšej než jednu dlhú.
- Odmeňovať aj pohotovosť a snahu, nie len výsledok.
- Cez prestávky je vhodné umožniť pohybové aktivity (napr. na chodbe).
- Venovať pozornosť vzťahom medzi deťmi – chrániť žiaka, aby sa nestalo triednym šašom, „blbcom“ alebo obetným baránkom.
- Buďte pozorní pri žiackych prácach – pamätajte na oslovovanie, ľahký dotyk, prikývnutie, úsmev.
- Žiak sa musí učiť tak, aby sa súčasne niečomu priučili aj ostatní, má čítať nahlas (ak mu to nespôsobuje stres), má sám zreprodukovať učebnú látku spolužiakom.
- Učte deti dávať pozor na neverbálne podnety, aby lepšie udržali pozornosť, poskytujte im často spätnú väzbu o ich správaní – aj pozitívnu.
- Keď žiak poruší pravidlo, nereagujte s posmechom alebo rozčúlene. Spýtajte sa žiaka, aké pravidlo bolo porušené, ak je treba, formulujte ho ešte raz. Potom zvolte vhodnú metódu, ktorá by mala byť účinná a okamžitá. Dlho už potom o ňom nehovorte.
- Ako trest nesmie byť nič, čo „zablokuje“ životne dôležité potreby žiaka - napr. pohyb cez prestávky je dôležitý, dodatočné úlohy, ktoré vyžadujú pozornosť.
- Ako vhodný je systém bodov, jeho pravidelné vyhodnocovanie a jasné odôvodnenie.

PSYCHOLOGICKÉ ODPORÚČANIA PRE PEDAGÓGOV PRI PRÁCI SO ŽIAKMI SO ŠVVP

Učiteľ postupuje podľa záverov a odporúčaní z diagnostického vyšetrenia v CPP a na základe konzultácie s členom ŠPT. Konkrétne odporúčania sú zaznamenané v zázname z konzultačného stretnutia a pripojené do osobného spisu žiaka.

VŠEOBECNÉ ODPORÚČANIA

- Ak bol žiak hodnotený ako nedostatočný, môže byť preskúšaný znova v prípade, ak bol jeho slabý výsledok zapríčinený jeho aktuálnym zdravotným alebo psychickým stavom.
- Jasne komunikovať požiadavky na správanie a prácu žiaka.
- Rozvíjať základné myšlienkové operácie prostredníctvom rozvoja schopnosti počúvať, rozumieť hovorenému a formulovať vlastné výpovede.
- Spolupráca so zákonnými zástupcami a oboznámiť ich s konkrétnymi problémami žiaka.

- Rešpektovať individuálne psychomotorické tempo žiaka, predĺžiť časovú dotáciu, poskytnúť mu dostatočný čas na vypracovanie úloh, prípadne úlohy rozdeliť na časti. Nehodnotiť to, čo žiak nestihne vypracovať. Umožnite žiakovi zmenu pracovnej polohy, krátky odpočinok, relaxáciu.
- Pred žiaka predkladajte iba reálne ciele. Výkony žiaka hodnotiť vzhľadom k jeho možnostiam, porovnávať jeho predchádzajúce výkony - súťaženie so sebou samým.
- Pomôcť žiakovi prekonať prípadný neúspech, aby sa u neho neprehlboval pocit menejcennosti v porovnaní so spolužiakmi, poverovať ho úlohami, v ktorých by mohlo byť úspešné. Nikdy nezosmiešňovať žiaka za jeho slabší alebo neúspešný výkon.
- Pozitívne motivovať, podporovať vo vykonávanej činnosti, využívať pochvalu, ocenenie a povzbudenie.
- Dať žiakovi príležitosť ukázať svoje silné stránky a priebežne ho oceňovať za drobné úspechy. Je veľmi dôležité, aby pedagóg žiaka nestrápnal, neponižoval a nezosmiešňoval. Pre žiaka je primárne dôležité zachovať si sebaúctu.
- Budovať v triede rešpektujúcu a bezpečnú atmosféru.
- Pomôcť žiakom zaradiť sa do skupinových aktivít.

PORUCHY UČENIA

- Podporovať žiaka v jeho výkonoch, rozvíjať nadobudnuté vedomosti a utvrdzovať tie, ktoré už vie.
- Oceniť snahu, aj keď výsledok práce nezodpovedá našim predstavám, oceniť akékoľvek drobné pokroky v čítaní a v pravopise.
- Za neúspech žiaka nekarhať. Hodnotenie a klasifikácia majú pôsobiť povzbudivo.
- Žiaka vopred informujte, čo od neho budete vyžadovať, z čoho bude hodnotený, nech nie je jeho výkon negatívne ovplyvnený.
- umožnite odkopírovať od spolužiakov alebo mu poskytnite vopred predtlačený text.

ADHD A PROBLÉMOVÉ SPRÁVANIE

- Pokiaľ možno vylúčiť všetky vedľajšie rušivé podnety. Vhodné je žiaka posadiť do blízkosti učiteľa, na dohľad. Popríklad s pokojnejším spolužiakom tak, aby mal v zornom poli čo najmenej rušivých podnetov. Počas vyučovania mať na lavici k dispozícii len pomôcky, ktoré momentálne potrebuje.
- Žiak s ADHD má problém s udržaním poriadku a študijnými schopnosťami. Je potrebné zaistiť, aby si správne zaznamenával úlohy, usporiadal pracovný priestor a pomôcky.
- Oddychom je pohybové uvoľnenie. Nenútime žiaka do úplného klúdu. Dovoľme mu pri práci kľáčať, stáť alebo meniť polohu. (V školskej triede ho umiestnime tak, aby nerušilo ostatné deti.) Žiaka s ADHD je nevhodné trestať zákazom pobytu vonku (možnosť „vybehať sa“ je pre takéhoto žiaka základnou potrebou).
- Školské skúšanie a práce, ktoré majú vplyv na klasifikáciu, by sa mali diať iba za dobrého sústredenia a dobrej spolupráce žiaka, a to len v prvej polovici vyučovacieho času a na začiatku jednotlivých vyučovacích hodín.
- Pri slovnom skúšaní sa odporúča skúšať žiaka kratšie a radšej dva krát. Ak žiak píše písomnú úlohu, je vhodné ju rozdeliť na viac kratších častí.

- Nepripustiť, aby vznikol pocit menejcennosti pri stále opakovaných neúspechoch v súťaži s druhými deťmi, ani pocit výnimočnosti pri zvláštnom vedení, ktoré mu rodič/učiteľ poskytuje.
- Snažiť sa upriamiť pozornosť žiaka ešte skôr, ako ho bude potrebné dôrazne napomenúť (napríklad letmý dotyk).
- Stanoviť pre žiaka primerané krátkodobé ciele, ktoré je žiak schopný splniť v reálnom časovom termíne.
- Potrebné je jednoznačné vedenie - zo správania je potrebné dôsledky vyvodzovať okamžite.
- V rámci priebežného hodnotenia je vhodné využívať rôzne formy hodnotenia, nielen klasické známkovanie (percentá, vyznačenie jednotlivých chýb, slovné hodnotenie),
- Vymedzenie hraníc a dodržiavanie všeobecných školských či triednych pravidiel (žiak by mal dopredu vedieť, aké negatívne následky má ich porušovanie),
- Žiakom by sme mali vysvetliť, prečo je pre nich preberaná látka dôležitá, využívať farebné písacie potreby na tabuľu, pracovať s grafmi, mapami, názornými ukážkami, používať počítačové prezentácie,
- Vyučovaciu hodinu obohatia aj tímové aktivity – rozdelenie triedy na skupinky a následne zadanie úloh,
- Osvedčuje sa pravidelná kontrola vyhotovených domácich úloh a poznámok v zošite, na záver vyučovania prekontrolovať úlohy zadané v priebehu vyučovacej hodiny,
- Využiť prebytok energie u žiaka – zapájať ho do školských žiackych projektov, mimoškolských aktivít, zadávať mu rôzne typy nie veľmi zložitých úloh, alebo stručne precvičovať prebraté učivo,
- Vyhýbame sa direktívnemu prístupu a príkazom či zákazom, namiesto toho sa skúsime so žiakom pokojne porozprávať a vysvetliť mu, čo sa od neho očakáva.
- Pri hodnotení správania je efektívnejšie pozitívne hodnotiť dobré správanie sa žiaka ako trestať nežiaduce prejavy v správaní.
- Poskytnúť žiakovi viac podpory, porozumenia, snažiť sa vytvoriť vzťah plný dôvery.
- Posilňovať žiaduce formy správania sa žiaka.
- Odmeňovať dobrú prácu a udržanie pozornosti pochvalou.
- V rámci vyučovacej hodiny zahrnúť viacero rôznorodých aktivít, ktoré upútajú pozornosť žiaka.
- Uistiť sa, či žiak sleduje výklad učiteľa, napr. udržiavať s ním častejší očný kontakt.
- Upútať pozornosť žiaka jeho aktívnym vťahnutím do vyučovacieho procesu, napr. požiadať ho o pomoc pri rozdávaní pomôcok, písaním kľúčových slov na tabuľu.
- Častejšie striedanie činností.
- Jasná štruktúra vyučovania. Predvídateľné a dôsledné správanie pedagóga.
- Častý nácvik žiaduceho správania, názorné predvádzanie správneho postupu pri plnení rutinných úloh a príležitostné opakovanie požiadaviek a pravidiel.
- Jasne a spravodlivo stanovené dôsledky nežiaduceho správania. Venovať dostatok času vysvetleniu toho, čo je v triede prijateľné a čo nie.
- Oddeliť správanie, ktoré sa nám nepáči od samotnej osoby žiaka - „Nepáči sa mi, keď robíš.....“ namiesto „Si zlý!!“

- Pomôcť žiakovi nájsť prostriedok, ktorým môže redukovať aktuálne prežívané napätie, hnev (napr. dovoliť mu kresliť, modelovať z plastelíny).
- Upozorniť žiaka, že s ním nechceme bojovať, ukázať mu rešpekt a pomôcť mu nájsť spôsob, ako získať pocit dôležitosti, uznania primeraným spôsobom.
- Pedagóg, alebo triedny učiteľ zväži, či je nevyhnutné vhodným, taktným spôsobom vysvetliť ostatným žiakom v triede špecifický prístup v hodnotení žiaka s poruchou správania.
- Poskytnúť žiakovi viac podpory, porozumenia, snažiť sa vytvoriť vzťah plný dôvery.

POMALÉ PSYCHOMOTORICKÉ A PRACOVNÉ TEMPO

- Vystaviť na nástenke pravidlá a postupy, na každý deň alebo činnosť stanoviť pravidelný rozvrh, vyvesiť ho a často vysvetľovať.
- Na začiatku hodiny stanoviť program a na konci ho zrekapitulovať, pravidelne robiť prehľad prebratého učiva alebo činnosti, opakovať a upevňovať vedomosti a zručnosti.
- Pri vysvetľovaní zapísať na tabuľu hlavné body.
- Poskytovať im rôzne účinné podnety, ktorých sa budú môcť zachytiť, keď ochabne ich pozornosť, na hodinu si pripraviť rôzne činnosti.
- Žiakov, ktorí majú najväčšie ťažkosti, posadiť blízko niekoho, kto im môže pomôcť, ale tak, aby ich bolo možné podľa potreby posadiť aj ďalej od seba, aby neboli nikým rušení a zaistiť ohraničené priestory, aby žiaci mali kde sami zvládnuť svoje správanie.
- Úlohy rozdeliť na menšie časti tak, aby zodpovedali možnostiam koncentrácie pozornosti žiakov, dokončenie úlohy okamžite potvrdiť a aj primerane oceniť.
- V prípade potreby na čas opustiť triedu s dozorom pedagogického asistenta.

ŽIACI CHORÍ A ZDRAVOTNE OSLABENÍ

- Žiak má v dôsledku zdravotného oslabenia sťažené podmienky v bežnom živote, je preto nevyhnutné mať pochopenie pre jeho osobitosti (výkyvy v práci, úzkostné prežívanie a iné), dôležitá je trpezlivosť a akceptácia. Nezávisí len od samotného žiaka, aby úspešne prekonával svoje ťažkosti, dôležité je aj vnímanie celkovej situácie a pozitívne a podporné pôsobenie ako rodičov, tak aj učiteľov a i. Žiak trpiaci touto diagnózou potrebuje oveľa väčšiu pozornosť a starostlivosť ako jeho zdraví vrstovníci. Porucha vyžaduje veľkú dávku trpezlivosti, pochopenia a mnoho láskyplnej dôslednosti. To všetko pomôže chorému získať späť pocit istoty v preňho tak neistom svete.
- Zdravotné oslabenie prináša so sebou kolísavý priebeh, preto v prípade „horších“ dní vynechať písanie písomných prác/ prípadne nehodnotiť výsledky týchto prác, nevystavovať žiaka skúšaniam, v prípade, že samo nebude o to javiť záujem. V prípade potreby umožniť žiakovi svoju odpoveď zopakovať v iný deň.
- Upovedomiť žiaka vopred na skúšanie, písomku.
- Potrebné využívať pochvalu, podporu, pozitívnu motiváciu, povzbudenie.
- Nevystavovať žiaka zbytočným stresovým a záťažovým situáciám.
- Dať žiakovi pocit podpory, chápace a bezpečné školské prostredie.

NADANIE

- Zapájať žiaka do mimoškolských aktivít a krúžkov zameraných na rozvoj jeho vedomostného potenciálu.
- Dbať na všestranný rozvoj osobnosti.
- Rozvíjať a stimulovať všeobecné aj špeciálne schopnosti žiakov, ich zručnosti a spôsobilosti v súlade s ich nadaním.
- Zamestnávať žiakov zmysluplne, zadávať im stimulujúce úlohy a využívať pedagogické postupy zamerané na rozvoj samostatnosti a tvorivosti žiakov.
- Akceptovať vlastné postupy žiakov, ktoré vedú k žiaducim výsledkom, aj keď sa líšia od bežne používaných.
- Viest' žiakov k realistickému sebahodnoteniu vlastných schopností a výsledkov svojej práce.
- Viest' žiakov k vzájomnej spolupráci.

SOCIÁLNE ZNEVÝHODNENÉ PROSTREDIE

- Vedomosti prednostne preverovať ústnym preskúšaním, pri ktorom má učiteľ väčší priestor klásť žiakovi otázky, naviesť ho na odpoveď.
- Pokiaľ sú vedomosti preverované písomne, volíme jednoduché otázky, prípadne volíme testy s možnosťou zakrúžkovania správnej odpovede.
- Nezasahovať nevhodne do odpovede žiaka, umožniť plne prejaviť svoje vedomosti, neprerušovať pri prípadnej súvislej odpovedi.
- Neprekvapovať neočakávaným skúšaním, ale preferovať pravidelné skúšanie alebo dopredu oznámené skúšanie, nie náhodné a nie za trest.
- Vytvoriť atraktívne edukačné prostredie rešpektujúce sociálne, kultúrne a jazykové špecifiká žiaka zo SZP.
- Zapájanie žiakov do mimoškolskej záujmovej činnosti.
- Rozvíjať schopnosť komunikovať v slovenskom jazyku.
- Rozvíjať schopnosť seba prezentácie a podporiť pozitívny sebaobraz.
- Využívať:
 - metódu viacnásobného opakovania informácie – umožňuje žiakovi čo najpresnejšie prijať novú informáciu,
 - metódu nadmerného zvýraznenia informácie – učiteľ môže zvýrazniť pozadie, informáciu, predmet farebne, iným typom písma a pod.,
 - metóda multisenzorického sprostredkovania – žiak prijíma informáciu viacerými zmyslami,
 - sluchové cvičenia, sluchovo–pohybové cvičenia, pohybovo–sluchovo-zrakové cvičenia zamerané na rozvoj zmyslovej percepcie,
 - tvorivé manipulačné činnosti zamerané na rozvoj elementárnych grafických a manipulačných zručností žiakov.

Podpora pre žiakov v riziku

- žiaci z cudzojazyčného prostredia,
- žiaci, ktorých prvým jazykom nie je slovenčina
- žiaci s odloženou školskou dochádzkou
- žiaci predčasne zaškolení (nezrelí)
- žiaci v diagnostickom procese s problémami v učení
- žiaci v „hraničnom“ intelektovom pásme
- žiaci s aktuálnymi osobnými problémami (rozvod, úmrtie v rodine, šikanovanie)
- žiaci so psychickými problémami krátkodobého a dlhodobého charakteru (sebapoškodzovanie, užívanie návykových látok ...)
- žiaci so zdravotnými problémami (napr. často chorí, zdravotne oslabení,)

Postup práce so žiakmi v riziku a po diagnostickom vyšetrení.

1. Identifikovanie problémov žiaka v oblasti učenia, správania žiaka rodičom, učiteľom, ŠPT.
2. Podporné opatrenia:
 - návrhy na úpravu v školskom prostredí - intervencia triedneho učiteľa, učiteľa predmetu, školského psychológa, šk. špeciálneho pedagóga, podpora pedagogického asistenta (ak je možnosť)
 - návrhy na úpravu v domácom prostredí (navýšenie času na prípravu, pomoc a kontrola od rodiča pri vypracúvaní domácich úloh, zavedenie režimu a systému práce doma...) podľa odporúčaní ŠPT
 - tieto návrhy musia byť zaznamenané na tlačive (viď príloha),
 - učiteľ informuje o návrhoch rodiča a člena ŠPT a kópiu tlačiva odovzdá členovi ŠPT (tlačivo bude súčasťou prípadnej žiadosti o diagnostické vyšetrenie žiaka)
3. Delegovanie žiaka na diagnostické vyšetrenie – ak vyššie uvedené opatrenia sú nepostačujúce.
4. Po absolvovaní vyšetrenia a prijatí správy z vyšetrenia nasleduje konzultácia s rodičom, konzílium s pedagogickými zamestnancami o záveroch z vyšetrenia a nastavenia ďalšej práce so žiakom.
5. Práca ŠPT so žiakom.
6. Hodnotenie žiaka na konci každého hodnotiaceho obdobia (na polroku a konci školského roka).
7. Delegovanie žiaka na rediagnostické vyšetrenie podľa potreby.

Je v kompetencii učiteľa, ktoré odporúčania použije najlepšie po dohode s členom ŠPT.

ŠPECIÁLNO-PEDAOGICKÉ ODPORÚČANIA PRE PEDAGÓGOV PRI PRÁCI SO ŽIAKMI V RIZIKU

Dodržujeme všeobecné odporúčania pri práci so všetkými žiakmi a zároveň nasledovné:

MATEMATIKA

- Vytvárať si na kartičkách vzory na riešenie jednotlivých algoritmov, na ktorých bude mať rozkrokované jednotlivé matematické postupy a naučiť žiaka pracovať s nimi;
- Tolerovať pomalšie tempo;

- Tolerovať pri písomnom nácviku matematických operácií chyby z nesprávneho podpísania čísel;
- V numerických úlohách naučiť jeden spôsob vypočítania (neponúkať rôzne možnosti vypočítania toho istého príkladu), dovoliť používanie kalkulačky, tabuľku násobilky, premeny jednotiek... (ideálne, ak si žiak vyrobí svoj vlastný vzorkovník z matematiky, ale i z jazykov);

SLOVENSKÝ JAZYK – 1. stupeň (ISCED 1)

- Uprednostňovať preverovanie vedomostí podľa preferencií žiaka. Ústna alebo písomná forma odpovede.
- Vhodná je tiež forma doplňovačiek, testov s voľbou správnych odpovedí.
- Pri písomnom prejave je možné, aby si žiak diktoval, čo píše a naučil sa po sebe kontrolovať si text.
- Pri písaní je lepšie písať znamienka ihneď, aj keď sa poruší zásada plynulého písania.
- Pri prepise a odpise kombinovať prepis s doplňovačkami, umožniť tiché „diktovanie si“, množstvo prepisovaného textu redukovať, rešpektovať pomalšie tempo, častejšie žiaka kontrolovať.
- Stimulovať jemnú motoriku a motoriku rúk uvoľňovacími cvičeniami, dbať o správne držanie písacej potreby a sedenie.
- Pri písaní poznámok dovoliť žiakovi písať si len hlavné body, rešpektovať osobné pracovné tempo žiaka.
- Nedávať prepisovať zošity kvôli úprave.
- Na hodinách slohu hodnotiť obsahovú stránku, nie gramatickú.
- Pri písaní diktátu voliť pomalšie tempo diktovania.
- Možnosť doplňovacích cvičení namiesto diktátov na overenie znalosti pravopisných pravidiel.
- Diktáty nehodnotiť známkou nižšou ako 3, vyčíslieť počet chýb.
- Písať diktát formou doplňovačky, hodnotiť všetky chyby.
- Diktát dovoliť žiakovi napísať ako domácu úlohu pred diktovaním na vyučovacej hodine, aj inou formou zoznámiť sa najprv s diktovaným textom.
- Prispôbiť počet úloh pri preverovaní vedomostí, alebo predĺžiť čas.
- Pri písaní rozdeliť dlhší celok na dve časti alebo viac častí
- Rešpektovať tempo písania
- Umožniť žiakovi používať pomôcku, na ktorej má vzor písanej podoby jednotlivých písmen
- viesť žiaka k správnej technike čítania, v prípade potreby tolerovať aj slabikovanie. V individuálnom kontakte viesť žiaka k plynulému slabikovanému hlasnému čítaniu, napr. párovým čítaním, zadávať kratšie úseky. Neznámy text neklasifikovať.
- Zamerať sa na nácvik čítania s porozumením, pochopenie prečítaného textu overovať kladením otázok. Podľa potreby umožniť používať záložku, resp. čítacie okienko, odbúravať dvojité čítanie.
- Nestresovať, nezameriavať sa len na rýchlosť čítania, ale aj na kvalitu - t. z. kvalitu reprodukcie.
- Zadávať kratšie texty k čítaniu.
- Trénovať orientáciu v texte – napr. vyhľadávanie konkrétnych slov, viet v neznámom, alebo málo známom texte.

- Nevyvolávať na hlasné a dlhé čítanie pred triedou.
- Viest' k používaniu správnej techniky čítania.
- K domácej príprave dať čítať primerane dlhý text .
- Pred samotným čítaním vybrať z textu ťažké slová a precvičiť ich čítanie.
- Pred čítaním súvislého textu zaradiť rozcvičku čítanie písmen, slabík, slov.
- Pri povinnom čítaní zadávať len primerané časti diel, nezadávať príliš krátky časový limit na prečítanie.

SLOVENSKÝ JAZYK – 2. stupeň (ISCED 2)

- Uprednostňovať preverovanie vedomostí podľa preferencií žiaka. Ústna alebo písomná forma odpovede.
- Vhodná je tiež forma doplňovačiek, testov s voľbou správnych odpovedí.
- Pri písaní poznámok dovoliť žiakovi písať si len hlavné body, rešpektovať osobné pracovné tempo žiaka.
- Na hodinách slohu hodnotiť obsahovú stránku, nie gramatickú.
- Pri písaní diktátu voliť pomalšie tempo diktovania.
- Možnosť doplňovacích cvičení namiesto diktátov na overenie znalosti pravopisných pravidiel.
- Diktáty nehodnotiť známku nižšou ako 3, vyčísliť percentuálne počet chýb.
- Písať diktát formou doplňovačky, hodnotiť všetky chyby.
- .Prispôbiť počet úloh pri preverovaní vedomostí, alebo predĺžiť čas.
- Rešpektovať tempo písania. Rešpektovať ak žiak nechce byť vyvolaný na hlasné a dlhé čítanie pred triedou.

CUDZÍ JAZYK - 1. stupeň (ISCED 1) a 2. stupeň (ISCED 2)

- Nie je vhodné vysvetľovať viac gramatických javov, pravidiel naraz – napr. jedno modálne sloveso, precvičiť a dotrénovať vo väzbách a postupne ďalšie;
- Písomnú formu výučby ponechať ako vedľajšiu;
- Skúšanie naučených slovíčok písomnou formou zväžiť, chyby v zápise tolerovať, ak sú foneticky správne zapísané;
- Nežiadat' od žiaka doslovné preklady a skladanie viet z izolovane osvojených slovíčok
- Nežiadat' od žiaka presné osvojenie a používanie všetkých gramatických pravidiel;
- Nedávať čítať dlhé a náročné texty;
- Odpovedať na základe otázok – pri reprodukcii súvislého textu využívať podporné otázky, resp. vypracovať pre žiaka štruktúrovanú osnovu;

OSTATNÉ PREDMETY - 1. stupeň (ISCED 1) a 2. stupeň (ISCED 2)

- Kľúčové previerky písať s predĺženým časom (cca o 20 %) a redukciou úloh.;
- V náukových predmetoch zvýrazniť podstatné, naučiť pracovať s pojmovými mapami so zápisom pojmov, vzťahov a súvislostí, ktoré môže žiak v zjednodušenej forme používať aj pri vlastnej odpovedi (heslovitý záznam, možnosť dokresľovania...)

- Nezadávať písomné práce úlohy s obmedzeným časom, bleskovky, päťminútovky, alebo ich výsledky nehodnotiť.
- Zadanie rozdeliť na kratšie úseky, kontrolovať postup práce, nielen výsledok.
- Cvičenia krátke, každodenné, postupne zvyšovať nároky po zvládnutí predchádzajúcich cvičení;
- V jeden deň písať písomnú prácu len z jedného predmetu;
- Hodnotiť vypracované úlohy, tie ktoré nestihne, nehodnotiť ako nesprávne.
- Systematický individuálny prístup, aby žiak postupne prebral učivo;
- Rozdelenie pokynov na menšie časti a podľa potreby každú z nich žiakovi zvlášť opakovať;
- Pri písomnom overovaní vedomostí voliť skôr práce menšieho rozsahu, testové formy, stručné odpovede. Časovo limitované práce sú menej vhodné, hodnotiť po verbálnom doskúšaní žiaka;
- Priebežne overovať správne pochopenie zadania;
- Pri odpovediach, kde je potrebné vedieť poučky naspamäť, voliť možnosť dopĺňovania textu poučky alebo formou testov s výberom možných odpovedí;
- Tolerovať kopírovanie poznámok spolužiaka, zvukový záznam výkladu a pod.

LOGOPEDICKÉ ODPORÚČANIA PRE PEDAGÓGOV PRI PRÁCI SO ŽIAKMI SO ŠVVP

- Rozvíjať aj neverbálne zručnosti (orientácia, pamäť, jemná motorika, grafomotorika, sluchové a zrakové funkcie).
- Dávať pozor na preťaženie, psychickú únavu žiaka, poskytovať pravidelné prestávky na oddych, relax mimo lavice/triedy
- Ideálny je menší detský kolektív
- Zadávať stručné slovné pokyny v poradí, v akom majú byť vykonané, viackrát zopakovať inštrukciu
- Ponechať dostatok času na porozumenie
- Preformulovať, parafrázovať inštrukcie, používať jasné, priame požiadavky,
- Používať aktívne slovné väzby namiesto pasívnych ako aj kratšie, jednoduché vety,
- Porozumenie zadania úloh priebežne počas žiakovej práce overovať
- Podporovať žiaka v tom, aby požiadal o vysvetlenie keď nerozumie
- Spomaliť tempo reči - žiaci s oslabením V-A potrebujú viac času na súčasné spracovanie fonologického a sémantického aspektu slov v prúde reči
- Akceptovať pretrvávajúcu narušenú komunikačnú schopnosť žiaka ako v jeho rečovom prehovore, tak aj v čítaní, kde pretrvávajúca fonologická porucha, substitúcie, asimilácie hlások a artikulačná neobratnosť, kde žiak prispôbuje výslovnosť pre neho ľahšie vysloviteľnej hláske – z toho môžu vyplývať chyby v čítaní i v písaní,
- Akceptovať nedostatky vo verbálnom vyjadrovaní žiaka – hľadať iné náhrady – výber viacerých možností odpovedí, v čo najväčšej miere podporovať verbálne vyjadrovanie žiaka vizualizáciou učiva prostredníctvom obrázkového materiálu, použitím pojmových máp, nápojedných tabuliek s daným precvičovaným gramatickým javom
- Pomôcť s formuláciami (poskytnúť sémantické ako aj fonetické nápovede),
- Slovné odpovede brať citlivo, poskytnúť dostatok času, príp. ponúknuť slová, ktoré môže žiak použiť. Netrvať na presnom znení odpovede. Pri dysgramatizme poskytnúť správny tvar slova, používať pomocné otázky či osnovu

- Nehodnotiť vonkajšiu stránku prejavu, zamerať sa na obsah
- Rozvíjať slovnú zásobu, tvorbu viet, naratívne schopnosti, konverzačné schopnosti, fonematickú diferenciaciu, akusticko-verbálnu pamäť
- Slovné odpovede brať citlivo, poskytnúť dostatok času, príp. ponúknuť slová, ktoré môže žiak použiť. Netrvať na presnom znení odpovede. Ak si žiak nevie vybaviť správne slovo, napovedať mu opísaním významu slova, príp. prvou hláskou či slabikou.
- V písanom prejave nehodnotiť zámeny hlások, nesprávne gramatické tvary slov, nesprávne časovanie a skloňovanie.
- Efektívne pre deti s dysfáziou sú online cvičenia, práca na počítači, edukačné webové portály.
- Pri písomnom skúšaní preferovať test – doplnenie, výber správnej odpovede, maximálne jedno či dvojslovnú odpoveď, nevyžadovať od žiaka celé vety. Vynechať alebo aspoň redukovat' časovo limitované skúšky (päťminútovky).
- Využívať pojmové mapy alebo grafy.
- Cudzí jazyk hodnotiť slovne, zamerať sa na frázy a konverzačné zručnosti, neľpiet' na gramatických pravidlách, akceptovať foneticky správne napísané slová, využívať vizuálnu podporu pri výučbe.
- Citlivo pristupovať ku klasifikácii a k pedagogickému hodnoteniu.